

Zákon o odpadoch smrdí od hlavy

Novú legislatívu envirorezort presadil napriek odporu takmer všetkých zainteresovaných v odpadovom biznise

Lukáš Kvašňák / kvasnak@trend.sk

Hovorí sa, že s tvorbou legislatívy je to ako s výrobou párkov. Čím menej človek vie, tým lepšie. Toto pravidlo určite platí pri novom zákone o odpadoch, ktorý aktuálne čaká na podpis prezidenta.

K zákonu z dielne rezortu životného prostredia prišlo viac ako 2 600 pripomienok, z toho až 1 613 bolo zásadných. Počas schvaľovania v parlamente pribudli viac ako dve stovky pozmeňovacích návrhov. Po schválení poslancami tak v podstate nikto presne nevedel, v akom finálnom znení bol zákon prijatý. Napriek tomu minister Peter Žiga novú právnu úpravu po jej schválení sebavedomo chválil. „Nový zákon o odpadoch je modernou legislatívou 21. storočia, ktorá prinesie novú dynamiku s cieľom motivovať ľudí triediť odpad,“ povedal P. Žiga.

Klub nespokojných

Zákon vyvolal veľkú búrku nevôle takmer u všetkých, ktorí na trhu s odpadmi pôsobia. Proti prijatiu vystupovali obce, zberné spoločnosti, spracovatelia odpadu, ako aj väčšina tzv. oprávnených organizácií (OO), ktoré si založili firmy na triedenie odpadu. Výhrady v procese tvorby zákona vyjadrila aj Európska komisia.

Odpor neutícha ani po schválení zákona parlamentom. Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS), Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve, IT Asociácia Slovenska aj recyklačné firmy vyzvali prezidenta, aby novú legislatívnu úpravu nepodpísal. S rovnakým cieľom vznikla aj petícia, pod ktorú sa podľa jej autorov podpísalo viac ako tritisíc ľudí. V hre sú aj podania na Ústavný súd a na Európsku komisiu. „Ak by Európska ko-

misia dostala podnety na preverenie súladu zákona s európskou legislatívou, tak by sa nimi zaoberala, čo by mohlo viesť k začatiu konania o porušení predpisov EÚ proti Slovenskej republike,“ potvrdila Annamária Tóthová z advokátskej kancelárie Dvořák, Hager & Partners.

Nikto nič nevie

Priemysel a obchod, ktorý celý systém financuje, je názorovo rozdelený. Republiková únia zamestnávateľov ako najväčší zástupca podnikateľov na Slovensku kvôli odlišným názorom jednotlivých členov k zákonu nedala spoločné stanovisko. Nejednotná bola aj Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení (AZZZ). „Nový zákon o odpadoch nevychádza z predstavy AZZZ. Prevážil väčšinový názor v pracovnej skupine,“ povedal generálny sekretár

asociácie Oto Nevický. V čom sa však všetci vrátane ministerstva zhodujú, je, že náklady firmám po vstupe zákona do platnosti od januára budúceho roku stúpnu. „Náklady na triedený zber pre výrobcov a dovozcov budú v úvodnej fáze vyššie. Tento nárast sa však na druhej strane premietne do zníženia poplatkov za komunálny odpad pre obyvateľov,“ uviedol hovorca envirorezortu Maroš Stano.

Problémom je však fakt, že nikto presne nevie, o koľko vlastne firmám náklady stúpnu. „Dosah na rozpočet verejnej správy (samosprávy), ako aj na podnikateľskú sféru je ťažko vyčísliteľný, keďže v Slovenskej republike neexistujú relevantné a verifikovateľné informácie v oblasti odpadového hospodárstva,“ tvrdí ministerstvo v doložke vplyvov k zákonu.

Nová legislatíva totiž zavádza princíp rozšírenej zodpovednosti výrobcov a dovozcov za výrobok od jeho uvedenia na trh až po jeho spracovanie ako odpadu. V súčasnosti značnú časť finančnej záťaže za triedený zber v prípade obalov znášajú obce a mestá. Z vybraťých poplatkov za komunálny odpad a vlastných rozpočtov platia za odvoz a spracovanie tak komunálneho, ako aj separovaného odpadu. Ministerstvo však nevie určiť, aké percento z týchto výdavkov tvoria platby za separovaný zber. Odhadlo ich preto na tretinu, čo je 31,5 milióna eur ročne.

Aj keď ide iba o odhad, oproti súčasnému stavu to je pre firmy približne trojnásobné zvýšenie nákladov. A podľa neoficiálnych prepočtov môže byť táto suma ešte vyššia. „Dnešné poplatky pre výrobcov sa totiž pohybujú hlboko pod reálnymi nákladmi,“ upozorňuje šéf jednej z najväčších oprávnených organizácií Natur-Pack Michal Sebiň. Podľa prepočtov analytika Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika Radovana Kazdu tak môžu náklady výrobcov a dovozcov stúpnuť minimálne štvor- či päťnásobne. „Podľa informácií od niektorých oprávnených organizácií to však môže byť aj niekoľkonásobne vyššia suma,“ dodáva R. Kazda.

Niektorí problém nevidia

Ďalší významný hráč medzi oprávnenými organizáciami Envi-Pak však nevidí situáciu až tak dramaticky. Výrobcovia a dovozcovia podľa spoločnosti vedia, že systém bude nákladnejší, oproti súčasnému nastaveniu však vnesie do systému jasné a transparentné pravidlá. Rezort životného prostredia očakáva aj postupné znižovanie nákladov „z dôvodov zvýšenia efektivity nakladania s vytriedenými zložkami komunálneho odpadu“.

Práve Envi-Pak je však trňom v oku väčšiny subjektov v odpadovom hospodárstve. Podľa nich nové pravidlá nahrávajú práve tejto OO. Trhu s odpadmi tak podľa nich hrozí vytvorenie monopolu, obmedzenie súťaže a znemožnenie vstupu nových hráčov. „Mi-

Minister Peter Žiga: Nový zákon prinesie novú dynamiku s cieľom motivovať ľudí triediť odpad.

nisterstvo pripravuje na Slovensku podmienky veľmi podobné situácii, ako keby sme zrušili mobilných operátorov a na trhu by zostal len jeden,“ vysvetľuje prezident Republikovej únie recyklačného priemyslu Ján Zvonček.

Najvypuklejšia je situácia na trhu s odpadmi z obalov. OO majú v súčasnosti možnosť spolupracovať so všetkými subjektmi, ktoré nakladajú s odpadmi. Dvanásť z trinástich „obalových“ organizácií má zmluvy so zberovými spoločnosťami, spracovateľmi a recyklatormi. Výnimkou je Envi-Pak, ktorý ako jediný uzatváral zmluvy s obcami a mestami.

Podľa nového zákona však všetky OO budú musieť prejsť na model Envi-Paku, teda uzavrieť zmluvy s obcami. Každá obec však bude

môcť uzavrieť zmluvu len s jednou OO, a to na obdobie najmenej jedného roka. Z toho by mal ťažiť práve Envi-Pak, ktorý má uzavreté zmluvy s viac ako polovicou obcí. Tie by mali totiž zostať v platnosti aj po zmene legislatívy.

Na tieto skutočnosti ministerstvo životného prostredia v procese pripomienkovania upozornila aj Európska komisia. „Vzhľadom na to, že jedna oprávnená organizácia už má uzavreté zmluvy s viac ako 50 percentami všetkých obcí a že žiadna iná oprávnená organizácia systematicky neuzatvárala takéto zmluvy, vznikne negatívny vplyv na fungovanie vnútorného trhu,“ varovala.

Tým, že zmluvy budú pokračovať ďalej, totiž získa Envi-Pak automaticky aj ročnú exkluzivitu. Ostatné OO budú mať šesť mesiacov na to, aby uzavreli zmluvy s dostatočným počtom obcí. Ak sa im to nepodarí, nedostanú od ministerstva autorizáciu na svoju činnosť. Navyše podmienky autorizácie sú také prísne, že prakticky znemožňujú vstup nových hráčov. „Aj súčasné organizácie budú mať problém splniť požiadavky autorizácie a všetko nasvedčuje tomu, že podmienky dokáže splniť jediná spoločnosť,“ hovorí M. Sebiň.

Monopol nevidia

Envirorezort aj Envi-Pak však akékoľvek obvinenia z monopolizácie odmietajú. „Systém financovania triedeného zberu odpadu sa od januára 2016 úplne zmení, čo znamená, že všetky zmluvy budú musieť tento stav reflektovať. Aj vzhľadom na nové právomoci obcí v tejto oblasti budú všetky oprávnené organizácie stáť na rovnakej štartovacej úrovni,“ tvrdí Envi-Pak.

Podľa envirorezortu zase nový zákon dáva obciam nový dôvod zmluvy vypovedať. „Súčasná zmluva riešia iné oblasti a inú problematiku, ako budú musieť riešiť nové zmluvy. Na účely udelenia autorizácie budú súčasné zmluvy absolútne bezpredmetné a zákon si vyžaduje k autorizácii zmluvy o budúcich zmluvách,“ dodáva M. Stano z ministerstva s tým, že všetky OO sa ocitnú na jednej štartovacej čiare.

R. Kazda však upozorňuje, že obce nemusia vypovedať platnú zmluvu, sú na to len oprávnené. Vzhľadom na dlhoročné väzby a neistotu, či iné organizácie získajú autorizáciu, tak nebudú mať motiváciu odísť od Envi-Paku.

Ako môže príliš prísna autorizácia a monopolizácia dopadnúť, ukazuje príklad z Českej republiky. Na trhu s obalmi tu pôsobí len jedna spoločnosť a možnosť vstúpiť na trh je obmedzená. Firma Interseroh Czech sa viac ako rok snažila získať autorizáciu, no nakoniec neuspela. Český Úrad pre ochranu hospodárskej súťaže už v roku 2013 konštatoval, že aj napriek formálnej možnosti reálne podmienky autorizácie nedokáže splniť žiadny nový subjekt.

© TREND

Hlavné výhrady voči novému zákonu

- » princíp jedna obec = jedna zmluva povedie k monopolizácii trhu
- » výrobcom a dovozcom stúpnu náklady na triedenie odpadu
- » prísna autorizácia obmedzí vstup nových hráčov na trh s odpadmi
- » nejasné zmluvné vzťahy obec – oprávnená organizácia – zberové spoločnosti môžu viesť k znefunkčneniu trhu
- » hrozba obmedzenia investícií do modernizácie odpadovej infraštruktúry
- » časť nákladov na triedenie zostane stále na pleciach miest a obcí